

Nova moneda del comtat d'Urgell, probable pugesa de Balaguer

M. CRUSAFONT I SABATER
MARIA SOLER I BALAGUERÓ

Entre els anys 1328 i 1331, Alfons III el Benigne concedia a diferents personatges del comtat d'Urgell, autorització per a batre pugeses, és a dir, monedes amb el valor d'un quart de diner. Els personatges es deien Pere de Cornelles, Vidal, Ramon Portell, Ramon Cortit i Pere Ferrer.¹ Un dels documents² ens fa també saber que havia gaudit d'aquest privilegi un tal Arnau de Cervera. A les mencionades concessions s'hi sol esmentar el fet que les monedes puguin ostentar l'heràldica personal dels beneficiats i en algun cas es disposa que tinguin curs, no tan sols a les viles on s'encunyen, sinó també per tot el comtat d'Urgell. Les viles on s'havien d'encunyar aquestes monedes eren Balaguer, Almenar, Ponts, Ager i Agramunt.

Com és sabut, des d'abans del 1299 s'encunyaven pugeses de coure a Lleida. En aquest mateix any Jaume II donava autorització perquè les pugeses de Lleida poguessin circular també a les viles de Camarassa i Cubells.³

Totes aquestes monedes pugeses tenien un caràcter clarament fiduciari ja que enfront dels croats de plata i els diners de billó de tern en circulació en aquell moment, el valor intrinsec de les pugeses de coure o bé de llautó era pràcticament nul o, si més no, molt inferior al que les hi correspondria per a equivaler a un quart de diner. Es per aquest fet que els sobirans imposen la condició d'assegurar el valor del circulant, tot obligant al beneficiari de la concessió a fer un dipòsit en moneda de plata o billó de valor igual al fixat per a les pugeses posades en circulació. Una altra prova del caràcter fiduciari de les pugeses és l'acceptació dels síndics de Lleida que el gruix, i per tant el pes de les monedes pugui ésser variable, en funció dels resultats inexactes d'una fabricació poc acurada.⁴

1. J. BOTET I SISÓ, *Les monedes catalanes*. Vol. II, Barcelona, 1909, p. 104.

2. El de Pere de Cornelles.

3. BOTET, *op. cit.*, pp. 91 i 92.

4. J. A. TARRAGÓ PLEYAN, *La moneda «pugesa» de Lleida*. Lleida, 1977, p. 25.

Tal com diu Botet, el fet que es possessin en circulació en àrees concretes monedes de més baix valor que les reials o comtals, no és pas un indicatiu automàtic de manca de numerari sinó, més aviat un símptoma que som en una zona deprimida econòmicament, en la qual els valors diner i mig diner (òbol) són encara excessius per a les petites transaccions.⁵ Quan els diners sortits de les seques reials vagin perdent valor, en anar disminuint el seu contingut de plata, la pugesa de coure perdrà la seva raó d'ésser. Així ho veieren els síndics de Lleida, els quals demanaren autorització l'any 1599⁶ per substituir els batiments de pugeses per encunyacions de menuts, semblants als que es baten en altres viles catalanes. Aquests menuts, que corrien pel valor d'un diner, eren gairebé pertot encunyats amb coure pur.⁷

La pugesa de Lleida, encunyada durant més de tres segles⁸ ens és coneguda en múltiples variants i en quantitats innombrables d'exemplars. Les que podien haver batut els personatges citats al principi, a les viles de Balaguer, Almenar, Ponts, Àger i Agramunt, amb l'heràldica dels beneficiats amb la concessió, no les coneixem pas.

Aquesta absència és estranya. Cal tenir present que les iniciatives per a batre moneda local es multipliquen després de la concessió de Lleida i són moltes les ciutats i viles que inicien emissions. Moltíssimes monedes locals de Tarragona, Arbeca, Vic, Girona, etc., ens han arribat i, en molts casos, en nombres importants. ¿Com explicar, doncs, l'absència del numerari que correspon a sis emissions documentades?⁹

Aquesta incògnita es fa encara més feixuga si tenim present que segons el testimoni que ens dona Antic Roca l'any 1564, Balaguer, Ponts i Agramunt (tres de les cinc ciutades abans) baten moneda local.¹⁰

Fins i tot és molt probable que molts pobles batessin ja abans monedes de plom per pròpia autoritat dels consells municipals, amb la finalitat de facilitar els canvis.¹¹ La fàcil destructibilitat del plom explicaria que no ens haguesin arribat.¹² Quan els síndics troben adient de fer batre moneda de coure amb el valor d'un diner, fenomen que s'inicia al segle XV, potser com una imitació en

5. BOTET, *op. cit.*, p. 92.

6. TARRAGÓ, *op. cit.*, p. 83.

7. En la major part dels casos les mateixes concessions ja indiquen que les monedes poden ésser de coure pur. Cal insistir en el fet que, malgrat disposar Barcelona d'autorització per a batre els menuts de coure pur des del 1612, encara el 1710 els feia «ab mescla de plata». (*Rúbriques de Bruniquer*, vol. IV, Barcelona, 1915, p. 156.) Aquesta era la millor política per a prestigiar la seva moneda i fer desaparèixer les amonedacions locals, contra les quals el municipi barceloní lluità aferrissadament.

8. Per a l'ordenació de la sèrie de les pugeses vegeu I. PUIG I FERRETÉ - M. CRUSAFONT I SABATER, «Classificació de la moneda pugesa de Lleida a través de l'anàlisi paleogràfica (segles XIII-XVI)», ACTA NUMISMÀTICA 11. Barcelona, 1981, pp. 143-163.

9. Ens referim a les cinc concessions i a la que es desdúeix al document de Pere de Cornelles de l'antecedent d'Arnau de Cervera.

10. BOTET, *op. cit.*, p. 339.

11. LLOBET I PORTELLA ha publicat algun cas, com per exemple el de Cervera, on en diverses ocasions el Consell Municipal acorda de posar en circulació ploms: «Les monedes i pellofes de Cervera», ACTA NUMISMÀTICA 3. Barcelona, 1973, p. 212.

12. Ja els síndics de Cervera (vid. nota anterior) es queixaven d'aquest fet quan supliquen al rei que els autoritzi a batre senyals de coure: «experiència ha mostrat e mostra que de los dits ploms se'n perden molts en dany de les gents» (id. p. 216). També podria ésser que els ploms encunyats fossin en molts casos incuses de llautó, que també rebien el nom impropri de ploms i que fins ara no les haguem sabut destriar de les pellofes de caràcter eclesiàstic.

cadena a partir d'una concessió concreta, comencen les peticions al rei per a iniciar els batiments. Gairebé sempre són ateses.

Aquest curiós fenomen de la moneda local, gairebé del tot exclusiu de Catalunya dins el context peninsular¹³ sembla reflectir-nos l'atenuació del poder central i la importància de les iniciatives dels municipis en un país comerciant en el qual, com diu Pierre Vilar¹⁴ seria errat de suposar que l'activitat econòmica i mercantil es concentra o es centralitza exclusivament a Barcelona.

L'abundant evidència numismàtica de moneda local i l'amplitud d'aquest fenomen, contrasten, doncs, amb l'absència de numerari conegut, relacionable amb les concessions d'Alfons III.

Darrerament un de nosaltres plantejà la possibilitat que les monedes encunyades no portessin, malgrat l'autorització reial, l'heràldica personal dels beneficiaris de les concessions sinó les armes de les ciutats o viles on eren batudes.¹⁵ Certament els documents no semblen pas ésser impositius en aquest aspecte i possiblement la presència de les armes de les ciutats afavoririen l'acceptació per part dels ciutadans d'unes monedes fiduciàries, a les quals res haurien afegit les heràldiques personals d'uns personatges obscurs. Acceptant aquesta premisa arribarem a la identificació de les possibles pugeses batudes a Balaguer i a Agramunt en virtut de les concessions esmentades, aclarint així dues entre les tres ciutats assenyalades doblement; d'una banda en els documents d'Alfons III i de l'altre per Antic Roca.¹⁶

La cita d'Antic Roca, que representa un reforç, no és pas però una prova negativa per a les ciutats que no hi són citades, ja que la distància cronològica amb les concessions d'Alfons III és molt gran. El fet és però, que seguim desconeixent pugeses amb l'heràldica de Ponts, Ager i Almenar¹⁷ o bé amb les armes personals dels Vidal, Portell o Cortit.¹⁸

13. Dins el conjunt de països de la Corona Catalano-Aragonesa només trobem moneda local a Catalunya, a Menorca i a l'Alguer, i, com sabem, en aquests darrers llocs la base ètnica és exclusivament catalana. Hi ha també el cas de Bossa, a Sardenya, però no hi ha seguretat que no sigui moneda reial. Molt més modernament es dona també moneda de caràcter local a Eivissa, però en aquest cas sembla que la necessitat de moneda ve donada per la desviació dels paràmetres metrològics.

14. P. VILAR diferencia els casos italians del català, constituït per una «constel·lació municipal». *Catalunya dins l'Espanya Moderna*, Vol. II. Barcelona, 1968, pp. 117 i ss.

15. M. CRUSAFONT I SABATER, *Numismàtica de la Corona Catalano-Aragonesa Medieval*. Madrid, 1982, p. 138 de l'edició catalana.

16. Els segells coneguts concorden perfectament en tipus i cronologia per a basar aquestes hipòtesis. Vid. *op. cit.* nota anterior.

17. Per Ponts és un pont segons el segell 1399 datat al segle XVI, per Almenar podria ésser una ala segons veiem en el segell de Pere d'Almenar núm. 1844 de l'any 1326 i per Ager un escut partit en pal amb escacs i barres catalanes. Els segells són de l'obra de F. DE SAGARRA, *Sigillografia Catalana*. Barcelona, 1922.

18. Els Vidal utilitzen un segell amb quatre rodes segons els segells 2928 i 2929, els Portell un portal i els Cortit un cor. Per a les heràldiques personals seguim, amb preferència la *Sigillografia Catalana*, abans citada, que ens dona raó de les armes utilitzades realment per les famílies i, moltes vegades pels mateixos individus que estudiem. En d'altres casos ens hem de refiar dels tractats d'heràldica, menys fiables. En el cas de les armes de Portell i Cortit hem trobat les armes a *Adarga Catalana*, de Xavier de Garma, pp. 254 i 269 a l'edició titulada *Arte Heràldica* feta a Barcelona l'any 1967. Pel que fa a les imprecisions dels heraldistes vegem, a tall d'exemple com Martí de Riquer en la seva recentíssima *Heràldica Catalana* (Barcelona, 1983) no recull l'heràldica dels Vidal que hem obtingut en els segells de Sagarra (vid. p. 305 a l'obra de Riquer, vol. I on només cita com a font a Domènech i per heràldica dels Vidal una ala).

Recordem que en el cas de Balaguer la concessió és donada a Pere Cornelles, tot mencionant que abans havia tingut semblant concessió, mentre visqué, un tal Arnau de Cervera. També es diu que les pugeses del Cornelles han d'ésser de coure, la qual cosa és concordant amb la identificació que hem fet relacionant aquesta emissió amb els senyals de coure coneguts i amb l'heràldica de Balaguer. ¿Quina fou, però, la pugesa batuda per Arnau, del prestigiós llinatge dels Cervera?

Un nou tipus numismàtic, recentment descobert,¹⁹ sembla donar-nos-en la raó.

Fa uns mesos aparegueren al castell de Sant Llorenç de Montgai (Noguera) dues incuses de llaütó de Teresa d'Entença²⁰ i una altra incusa, un xic més gruixuda, que tenia una forma quadrada amb cantells matats, i que respon a la següent descripció:

Anvers: Cérvol passant a dreta dins d'un quadrat. L'espai entre el quadrat (que és centrat) i la vora de la peça és ple d'escac.
 Metall: llaütó Pes: 1,15 gr. Mides: 16 × 16 mm.

Com és sabut, l'heràldica dels Cervera és un cérvol passant. Així ho podem veure en els segells de Guillem de Cervera i de Berenguer de Cervera.²¹

El fet que aquesta moneda que identifiquem amb la pugesa d'Arnau de Cervera sigui incusa no representa inconvenient ja que també foren incuses les monedes a nom de Teresa d'Entença, comtessa d'Urgell, de les quals sospità Monfar, creiem que encertadament, que eren també pugeses.²² Botet desconfià d'aquesta hipòtesi perquè creia veure diferència de valor intrínsec entre la pugesa de coure de Lleida i els llaütons incusos i també pel fet que la pugesa lleidatana havia d'ésser assegurada amb dipòsit i desconeixia, en canvi, si s'havia donat aquest requisit per a les incuses de Teresa d'Entença. Amb les dades disponibles actualment, i sobretot després de l'ordenació cronològica de les pugeses feta per Ignasi Puig,²³ podem veure que el primer argument no té fonament, ja que de pugeses de Lleida se'n feren d'encunyades i d'incuses, de coure i de llaütó, de gruixudes i de primes, en èpoques molt properes i sens alteració del seu valor. Tampoc veiem que tingui pes, com a argument negatiu el desconeixement de si les incuses de Teresa d'Entença foren o no assegurades. Teresa d'Entença no era més que comtessa consort d'Urgell, tot recollint, a més, llunyans i discutibles drets al comtat, pervinguts del seu besavi Alvar de Cabrera, de qui descendia pel seu primer matrimoni amb Constança de Montcada.²⁴ Alfons, marit de Teresa d'Entença i futur rei

19. La moneda fou mostrada a Maria Soler i Balagueró, tècnic superior del Gabinet Numismàtic de Lleida per una persona que l'havia trobada casualment.

20. Les tres monedes no aparegueren juntes, formant tresoret, però sí en una àrea molt petita. No descrivim les incuses de Teresa d'Entença, que responen a la variant 3 del tipus 110 de l'obra de Crusafont abans citada. En donem, però, fotografia.

21. Vegeu el segell de Guillem de Cervera del 1220 i els de Berenguer de Cervera del 1241, núms. 2151 i 2152 de F. de Sagarra, *op. cit.*

22. D. MONFAR I SORS. *Historia de los condes de Urgell*. Barcelona, 1853, vol. II, p. 299.

23. *Op. cit.* També és interessant el treball, abans citat de Tarragó, que dóna moltes notícies sobre els diferents metalls emprats i les tècniques de fabricació, constant que en alguns casos les pugeses es feien per fusió.

24. S. SOBREQÜÉS. *Els barons de Catalunya*. Barcelona, 1970, p. 82.

1

2

3

1. Nou tipus urgellès que atribuí a Arnau de Cervera, batut a Balaguer a principis del segle XIII. A la dreta, la mateixa moneda a mida doble.
2 i 3. Incuses de Teresa d'Entença trobades prop de la moneda anterior. A mida real i doble.

Alfons III el Benigne, recollia els drets del rei al comtat d'Urgell, obtingut ara novament i per disposició testamentària (probablement pactada amb molta antelació) del darrer comte Ermengol X.²⁵

Vist això, és evident que les incuses de Teresa d'Entença (1314-1327) presenten singularitats: d'una banda són a nom únicament de la comtessa i de l'altra trenquen completament en valor i en tipus la sèrie comtal urgellès. Els diners d'Ermengol X, immediat successor tenen llei intermèdia entre el quatern i el tern i els de l'immediat successor Pere són de tern.²⁶ Pel que fa al tipus, el bàcul entre trèbols iniciat amb Ponç de Cabrera, és el que trobem també amb Ermengol X i amb Pere, és a dir, abans i després del període comtal de Teresa d'Entença. Una emissió regular al comtat d'Urgell en aquest moment hauria doncs d'haver estat de diners de tern, amb el tipus del bàcul entre trèbols i a nom d'Alfons o, com a molt, a nom d'Alfons i de Teresa, si es volien tenir en compte els drets d'aquesta a la titulació comtal. La manca de tots aquests requisits donen a les incuses de Teresa d'Entença un clar aspecte de moneda marginal dins el conjunt monetari urgellès. És fàcil, doncs, de conjecturar que Teresa d'Entença, a fi de facilitar el canvi entre persones necessitades i comptant amb l'autorització del benèvol Alfons²⁷ fes batre pugeses de llautó, potser a Balaguer, residència habitual dels comtes en aquest moment.²⁸

Pel que fa a la moneda quadrada que hem descrit més amunt, fixem-nos que la presència en ella de la prestigiosa heràldica dels Cervera, personatges cabdals en la història del comtat, ajuda a comprendre que en les concessions posteriors, Alfons III autoritzi l'ús de l'heràldica personal als Portell, Cortit, Vidal, etc. Que aquests no fessin ús d'aquesta prerrogativa no tindria, en canvi, res d'estrany perquè els seus noms no semblen tenir pas cap pes en el mon urgellès i per tant les seves heràldiques no haurien afegit res a la credibilitat de la moneda.

Teresa d'Entença hauria doncs donat fiabilitat a les seves pugeses tot indicant el seu nom i el seu títol de comtessa, junt amb l'heràldica del comtat, coincident en aquell període amb la de la ciutat de Balaguer. Arnau de Cervera hauria combinat l'escac urgellès amb una heràldica de fort prestigi en el comtat. Cornelles, en canvi, hauria preferit utilitzar únicament les armes urgellesses o de Balaguer, mancat personalment d'una heràldica o titulació prestigiosa que pogués reforçar la confiança en la moneda.

Pel que fa al metall, el fet que Alfons III mani a Cornelles que faci les pugeses de coure, no desdiu, en canvi, que Arnau de Cervera les hagués fet abans de llautó.

Tindríem, doncs, així aclarida una altra de les emissions de pugeses del comtat d'Urgell.

Ens cal, però, abans de donar per resolt el problema, d'assenyalar i discutir altres possibles atribucions. El comtat d'Urgell és molt complex i les atribucions no hi són mai senzilles.

Al nostre entendre hi caben, encara, com a mínim, dues altres possibles atribucions: 1) Emissió de Jaume de Cervera, regent durant els deu anys de

25. Id., id.

26. M. CRUSAFONT, *Numismàtica, op. cit.*, p. 64 (ed. catalana).

27. Recordem les àmplies i excessives concessions posteriors d'Alfons, un cop fet rei, a favor dels fills de la seva segona muller.

28. S. SOBREQUÉS, *Els barons, op. cit.*, p. 82.

minoritat d'Alvar de Cabrera 2) Emissió d'un Cabrera, per exemple Alvar mateix (del qual no es coneix moneda urgellesa). Per a aquesta segona possibilitat ens cal interpretar que l'animaló representat al mig de la moneda és una cabra i no pas un cérvol. Vegem amb detall les dues possibilitats.

1) Jaume de Cervera, tutor (1243-1253). A triar entre Jaume de Cervera i l'atribució que hem fet abans a Arnau de Cervera, tenim per al segon el gran aventatge que l'emissió de pugeses a Balaguer en mans d'ell ens és documentada, fet que no es dona pas amb Jaume de Cervera. Cert és que tenim el precedent de Pero Ansúrez, qui encunyà moneda a nom seu durant la minoritat d'Ermengol VI i el de Guillem de Cervera a qui hem atribuït una altra emissió en el període de tutoria d'Aurembiaix,²⁹ però em ambdós casos les emissions dels tutors foren de diners de billó de valor normal i tipologia concordant amb l'època de batiment. L'emissió de llautons sembla, d'altra banda, un xic prematura el 1253, quan la primera notícia de pugeses a Lleida la tenim per al 1299. Conjecturem doncs molt menys probable l'atribució a Jaume de Cervera.

2) Alvar de Cabrera, comte d'Urgell (1243-1267). Certament és difícil d'esbrinar si l'animaló de la peça és un cérvol o una cabra. Els segells dels Cervera representen el cérvol amb una figura semblant a la que podem observar en la nostra peça, amb les banyes rectes, de les quals surten uns branquillonets. Les cabres heràldiques dels Cabrera són molt semblants, però tenen les banyes rectes, sense branquillonets.³⁰ A la peça que comentem, sembla efectivament veure'shi algun branquillonet, sobretot a la banya més alta, però es fa difícil d'assegurar-ho amb una representació tan minúscula i esquemàtica. No podem doncs descartar totalment la hipòtesi cabra-Cabrera. Com que els altres comtes urgellesos de la família dels Cabrera tenen ja moneda coneguda, sembla com a hipòtesi més plausible que pensem en una emissió d'Alvar, del qual no coneixem moneda, malgrat que va tenir el comtat un nombre important d'anys. Novament tenim com a primer argument negatiu la manca de documentació d'emissions durant aquest comte. Seria igualment estranya la ruptura de tipus i valor amb el seu antecessor Ponç i el seu successor Ermengol: ambdós varen batre monedes que només es distingeixen pel nom del comte. Hi ha però encara en aquest cas una altra raó de pes per a rebutjar aquesta atribució: els Cabrera, usurpadors, de primer, del comtat (Guerau de Cabrera 1208-1228), legítims possessors després (a partir de Ponç de Cabrera, 1235), havien de tenir més d'interès a utilitzar exclusivament l'heràldica urgellesa que no pas la familiar dels Cabrera. Un cop obtinguda la legítima possessió del comtat veiem com retornen als noms Ermengol per al primogènit (Alvar no era destinat a ésser comte i ho va ésser perquè morí el seu germà primogènit de nom Ermengol) en un esforç de consolidació pública del seu dret. Per bé que encara en el segell de l'usurpador Guerau hi ha en el revers la cabra heràldica del seu llinatge,³¹ aquesta desapareix completament en els segells de Ponç de Cabrera, d'Alvar de Cabrera i d'Ermengol X.³² Fins i tot en un dels de Ponç de Cabrera on hi trobem al revers

29. M. CRUSAFONT, *Numismàtica, op. cit.*, pp. 64-65 (ed. catalana).

30. Per als Cervera vegeu els segells 2151 i 2152, per als Cabrera el 282 i els 2010 a 2016 a l'obra de Sagarra citada.

31. Segell 282 data al 1223. SAGARRA, *op. cit.*

32. Ponç, segell 283; Alvar segell 284; Ermengol X segells 287 i 288. SAGARRA, *op. cit.*

un gros quadrat d'escac d'Urgell, repetint així l'heràldica de l'escac urgellès de l'anvers (escut i ornaments del cavall) s'ha evitat totalment i, pel que sembla, volgudament, la presència de l'heràldica Cabrera. Tot plegat ens porta a suposar que l'atribució a Alvar o a algun altre dels Cabrera és ben poc versemblant.

Retornant, doncs, a la nostra primera hipòtesi, hauríem d'atribuir la nova moneda a Arnau de Cervera, segons la menció que en fa Alfons III en el seu document del 1328. Recordem que en aquesta ocasió Alfons diu que Arnau de Cervera havia tingut aquest dret d'encunyació de per vida i no sembla, pel context del document, que parli de fets molt allunyats.

Naturalment, en totes les nostres argumentacions hem partit de la base que Arnau de Cervera pertany al llinatge dels Cervera coneguts, descendents de Guillem de Cervera, el tutor d'Aurembiaix i conseller de Jaume I i dels comtes urgellesos. Hi ha efectivament un Arnau de Cervera, nét de Guillem i per tant dels Cervera de Juneda, del qual sabem que morí més tard del 1313, és a dir, entorn d'un any abans que Teresa d'Entença fos comtessa d'Urgell. En aquest cas, doncs, les pugeses de Balaguer les hauria iniciat Arnau, amb el tipus descrit aquí, les hauria continuat Teresa d'Entença, tot donant un reforç comtal i haurien recaigut més tard, ara per concessió, en Pere Cornelles, el qual, tal com hem dit, hauria estat el responsable dels senyals o pugeses de coure que avui coneixem. L'origen dels drets a fer moneda per part d'Arnau ens són desconeguts, com no fos que hagués retingut drets adquirits pel mateix Guillem, responsable d'una emissió a Lleida, com hem dit.³³

És cert, però, que el tal Arnau de Cervera podria ésser una altra persona d'aquest nom, no lligat al llinatge dels Cervera de Juneda. En certa manera el fet que el rei l'anomeni «ciutadà de Balaguer» ens ho podria suggerir. Això no contradiria la presència d'un cérvol, ja que tenim, per exemple, un Berenguer de Cervera que té un segell datat e 11241³⁴ amb figura d'un cérvol molt propera a la de la nostra moneda i, en canvi no sembla que sigui dels Cervera de Juneda ni de cap de les branques laterals.³⁵

Si suposem, però, que hi ha una certa continuïtat entre les pugeses del Cervera i les de Teresa d'Entença, no sembla pas que les de Teresa hagin d'ésser les primeres perquè aquesta comtessa morí el 1327, és a dir, un any abans de la concessió d'Alfons III a Pere Cornelles. Com que Alfons diu que el Cervera tingué el dret de batre, mentre visqué, això no sembla pas que es pugui referir únicament a l'any que s'escola entre la mort de la comtessa i la nova concessió al Cornelles sinó a un període de més durada. En canvi, la concessió a Cornelles, només un any després de la mort de la comtessa sembla indicar un desig de continuïtat, la qual cosa encaixaria bé amb una seriació Cervera-Teresa-Cornelles.

Dins aquesta seriació, el nostre Arnau de Cervera hi encaixa bé, cronològicament.

33. Els Cervera eren senyors de Lleida, on, probablement hi haurien batut el tipus comtal urgellès que hem comentat.

34. Núm. 2152. SAGARRA, *op. cit.*

35. Seguim les genealogies plantejades per Armand de Fluvià a la *Gran Enciclopèdia Catalana*.

La nostra conclusió, com veiem plena de dificultats i d'hipòtesis alternatives,³⁶ seria doncs d'atribuir aquesta peça a Arnau de Cervera, nét de Guillem, de situar el seu batiment a Balaguer abans del 1313 i de creure que a aquesta emissió fa referència Alfons III en fer la nova concessió a Pere Cornelles. Com que la primera notícia referent a pugeses la tenim el 1299, creiem probable que les emissions d'Arnau no s'allunyen massa d'aquesta data i les podríem situar, doncs, als inicis del segle XIV.

36. Caldria aprofundir en el personatge d'Arnau de Cervera i veure si, amb bases documentals es pot assegurar la nostra identificació. De tota manera el fet que Arnau de Cervera sigui o no dels Cervera de Juneda no desdium la nostra atribució.